

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ พื้นที่มรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่

The Economic Valuation of Dong Phrayayen – Khao Yai Word Heritage

ชัยยงค์ บัวบาน^{1*} ทรงธรรม สุขสว่าง² และสมใจ อมรรักษ์ยาวิจารณ์³

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดนครราชสีมา

² สำนักอุทยานแห่งชาติ

³ ศึกษานิเทศก์

*Corresponding author: E-mail: nprckorat@gmail.com

บทนำ

พื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่อนุรักษ์ (Protected areas) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งพื้นที่อนุรักษ์ของประเทศไทยตั้งอยู่กระจัดกระจายและหลายพื้นที่ กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่เป็นหนึ่งในกลุ่มป่าที่มีความสำคัญยิ่ง ที่ผ่านมามีความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรในกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ยังไม่มีมีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจหรือดีราคาออกมาในรูปของตัวเงินอย่างชัดเจน จึงไม่มีข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นประโยชน์ที่ประชาชนทั่วไปได้รับและตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่กรณีที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ ดังนั้นวัตถุประสงค์เพื่อประเมินมูลค่าจากการใช้ (Use Value) ทั้งมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางตรงและมูลค่าจากการใช้ทางอ้อม และมูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ (Non-use Value) ได้แก่ มูลค่าเก็บไว้ให้ลูกหลาน และมูลค่าการคงอยู่ เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ โดยประเมินมูลค่าออกมาในรูปของตัวเงิน และเพื่อหาช่องทางในการระดมเงินทุน เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่

อุปกรณ์และวิธีการ

1. ศึกษาสถิตินักท่องเที่ยวย้อนหลัง 5 ปี ในพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา

อุทยานแห่งชาติตาพระยา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ โดยการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ที่ละ 400 ชุด ใน 3 ช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว คือ High Season, Medium Season และ Low Season

2. เลือกพื้นที่เก็บข้อมูลในจังหวัดสระแก้ว กรุงเทพมหานคร ลำปาง และนครศรีธรรมราช จำนวนพื้นที่ละ 100 ชุด ทำการเก็บแบบสอบถามจากบุคคลทั่วไปในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งข้อมูลที่ได้จะใช้ในการประเมินมูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ประโยชน์ ได้แก่ มูลค่าเพื่อใช้ในอนาคต มูลค่าเพื่อเก็บไว้ให้ลูกหลาน และมูลค่าของการคงอยู่ของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ซึ่งรวมมูลค่าของทรัพยากรสัตว์ป่า

3. การประเมินมูลค่าของการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของพื้นที่กลุ่มป่า โดยการจำแนกผู้ได้รับผลประโยชน์จากแหล่งน้ำของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่

4. การประเมินมูลค่าการดูดซับคาร์บอนจากป่าไม้ของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ โดยวิธีโอน มูลค่าผลประโยชน์ (Benefit Transfer) เป็นการรวบรวมข้อมูลมูลค่าการดูดซับคาร์บอนจากป่าไม้ จากงานวิจัย ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศและใช้เทคนิคการโอนมูลค่าผลประโยชน์ (Benefit Transfer) ซึ่งไม่ต้องใช้การเก็บข้อมูลภาคสนาม

5. การประเมินมูลค่าของการรักษาหน้าดินชั้นบนของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ โดยใช้วิธีโอน ข้อมูลผลประโยชน์ (Benefit Transfer) เป็นการรวบรวมข้อมูลมูลค่าการรักษาหน้าดินชั้นบนจากป่าไม้ จาก

งานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และใช้เทคนิคการโอนมูลค่าผลประโยชน์ (Benefit Transfer) ซึ่งไม่ต้องใช้การเก็บข้อมูลภาคสนาม แต่อาศัยฐานข้อมูลทุติยภูมิมาใช้ในการประเมินมูลค่า

ผลและวิจารณ์

จากการศึกษาการประเมินมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางตรงในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ โดยวิธีต้นทุนการเดินทางแบบรายบุคคล (Individual Travel Cost Method : ITCM) ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยาและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ สถานที่ละ 400 ตัวอย่าง จำนวนตัวอย่างรวม 2,000 ตัวอย่าง คิดเป็นมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางตรงเชิงนันทนาการ 1,034.62 ล้านบาทต่อปี และมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางอ้อม โดยวิธีโอนมูลค่าผลประโยชน์ (Benefit Transfer) คิดเป็น 387,427.87 ล้านบาทต่อปี ประกอบด้วย มูลค่าของระบบนิเวศป่าต้นน้ำ 363,253.74 ล้านบาทต่อปี และมูลค่าจากการดูสัตว์คาร์บอนไดออกไซด์ 24,174.13 ล้านบาทต่อปี สรุปภาพรวมมูลค่าจากการใช้ (Use Value) ทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ เป็นเงินทั้งสิ้น 388,462.49 ล้านบาทต่อปี

สำหรับมูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ ศึกษาจากความเต็มใจที่จะจ่าย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรตัวอย่างรวม 500 ตัวอย่าง จาก 5 จังหวัดที่เป็นตัวแทนแต่ละภาคของประเทศไทย (จังหวัดละ 100 ตัวอย่าง) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เต็มใจจะจ่ายเพื่อจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่มรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ที่ราคา 200 บาท ในพื้นที่ศึกษา 5 จังหวัด มูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ (Total non- Use Value) รวม 689.04 ล้านบาท และในภาพรวมทั้งประเทศมูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ คิดเป็นเงิน 3,470.32 ล้านบาท ดังนั้นเมื่อรวมมูลค่าที่เกิดจากการใช้ (Use Value) และมูลค่าที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ (Total non- Use Value) เป็นเงินทั้งสิ้น 391,932.80 ล้านบาท ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นฐานข้อมูล

เพื่อจัดสรรงบประมาณเพื่อการดูแลและอนุรักษ์ระบบนิเวศของพื้นที่ หรือเป็นฐานข้อมูลในการระดมทุนเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ระบบนิเวศของพื้นที่ที่มีความมั่นคงสมบูรณ์ และใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

สรุป

การศึกษาการประเมินมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม ในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลและประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการที่จะเกิดในพื้นที่ ผ่านการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน โดยมูลค่ารวมทางเศรษฐกิจของพื้นที่มรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่จะเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นกับโครงการ โดยต้นทุนของการใช้พื้นที่ของโครงการจะเท่ากับจำนวนพื้นที่ที่ใช้ในคูณกับมูลค่ารวมทางเศรษฐกิจของพื้นที่มรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ต่อไร่ ซึ่งเท่ากับ 161,974.38 บาทต่อไร่ (พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ 2,419,721 ไร่ มูลค่ารวมทางเศรษฐกิจ 391,932.81 ล้านบาท) นอกจากนี้ยังทราบถึงคุณค่าและมูลค่าของนิเวศบริการ (Ecosystem Services) ของพื้นที่มรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ซึ่งผู้ที่ก่อความเสียหายหรือได้รับประโยชน์จะต้องจ่ายค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services : PES) เพื่อให้ระบบนิเวศบริการด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. พ.ศ. 2557.

โครงการการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติ. รายงานฉบับสมบูรณ์.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. พ.ศ. 2559.

สถิตินักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ.

ศูนย์นวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครองทางบก

จังหวัดนครราชสีมา. พ.ศ. 2556. โครงการ

ศึกษาความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมของ

นักท่องเที่ยวในการเข้าชมอุทยานแห่งชาติ

เขาใหญ่.

Cesario, Frank J. (1976). "Value of Time in

Recreation Benefit Studies." Land

Economics. 52(1): 32-41.

Cesario. 1976. Estimating Economic Values for

Nature: Methods for Non-market

Valuation